

Oponentský posudok na bakalársku prácu

Dauida Mláky: Archeologie legionářského mýtu v první Republice československé

Kolega David Mláka si vybral pre svoju analýzu v našom priestore pomerne obľúbenú problematiku československých légii. V tomto kontexte sa rozhodol venovať pozornosť „legionárskemu mýtu“, ktorý vníma ako morálny predobraz šírený v československej spoločnosti. Spracovať túto veľmi zaujímavú tému sa už v minulosti pokúsilo viacero autorov, resp. legionárska kultúra sa bohato rozvíjala práve v období 1. ČSR a už vtedy vznikli viaceré zásadné diela, ktoré konštruujú určitý obraz legionárov ako určitých symbolických ako aj reálnych garantov republiky. Ako to píše aj David Mláka: „*legionářský mýtus byl legitimizační a emancipační myšlenkou nového československého státu*“ (s. 58). Na takýto význam légii upozornil aj prezident republiky vo svojej inauguračnej reči v decembri 1918: „*Naše vojsko, bojující na třech frontách, vybojovalo nám naši svobodu. Historie naší zahraniční akce a zejména našeho vojska, jeho bojů a hrdinství, historie sibiřské anabase - to všechno bude bohatou výchovnou epopejí pro naše budoucí generace!*“

Predložené dielo pozostáva z dvoch zásadných častí, pričom prvá predstavuje skôr historický kontext, predovšetkým roku 1938 a je postavená skôr na popularizačnej literatúre. Druhú rozsiahlejšiu časť tvoria analytické kapitoly venované obrazu legionárov. Nie je jasné prečo sa autor rozhodol pre takúto štruktúru, pričom do strany 18 sa vlastne ani moc nevenuje zvolenej téme. Dosť zvláštne (bez autorovho hlbšieho komentára) vyznieva aj text prebratý z najnovšieho českého vydania Mein Kampf-u, na začiatku jednej kapitoly (s. 16). Napriek veľmi sľubne zvolenej téme aj pramennej báze, musím konštatovať, že štylistika práce aj viaceré formulácie nie sú príliš presvedčivé. Je na škodu veci, že sa autor teoretickému vymedzeniu problematiky moderných mýtov, resp. rôznych zakladateľských a identitotvorných príbehov nevenuje hlbšie. Podobne aj zvolený výraz „archeológia“ v samotnom názve práce by stál za hlbšiu analýzu. Takisto by za zvláštne zamyslenie stála už doteraz existujúca obrovská база odbornej literatúry k problematike. Tá sa vo väčšej miere nenachádza ani v zozname použitej literatúry.

Za veľmi dobre zvolenú a zaujímavú považujem ambíciu autora priblížiť čitateľovi skúmanú problematiku cez krásnu literatúru. Oceňujem aj výber aj analýzy zvolených diel. Čo by som autorovi trochu vytkol je chaotické radenie zápletek v rámci tejto kapitoly. A ešte jedna vec ma v jeho argumentácii mátie. Autor hľadá odpoveď na otázku, či bol „legionársky mýtus“ prítomný v prvorepublikovom prostredí. Citujem napríklad zo strany 22: *„Mojí prioritou je ukázať nikoliv počátek, ohlas či konstruování, ale samotnou přítomnost legionářského mýtu v oblasti, která měla na formování podvědomí československých občanů v době první Republiky československé neopominutelný vliv.“* Možno mi uchádza za zmysel tohto pýtania sa, za čo sa dopredu ospravedlňujem, ale už len fakt, že légie boli určitou „vstupenkou“ k československej štátnosti, resp. že bitka pri Zborove sa dokonca stala predmetom oficiálneho štátneho uctievania (ako pamätný deň), mi pripadá daná otázka ako príliš banálna. Skôr by sa ju dalo rozšíriť o pýtanie sa o funkciách daného „mýtu“, či spoločenskej praxi jeho pripomínania, alebo o jeho rôznych diskurzívnych podobách atď., čo autor na tomto mieste odmieta, ale v texte nám ponúka impulzy aj na rozmýšľanie v týchto smeroch.

Podobne veľmi zaujímavá sa mi zdá autorova voľba analyzovať filmovú produkciu, v rámci ktorej zas dokladá (len?) prítomnosť „legionárskeho mýtu“. V tejto časti práce ma zaujali napríklad autorom zachytené reakcie na film Zborov v dennej tlači. Podobne zaujímavá je aj kapitola venovaná prítomnosti legionárskych tradícií v československej armáde. Tu považujem za dôležité napr. autorove vyjadrenie: *„ačkoliv legionářský mýtus byl vítěznou a národní ideou přítomen ve zkoumané oblasti armády, nebyl myšlenkou zdaleka jedinou a sloužil také politice“*. Za veľmi dôležitý považujem argument/zistenie o zmene vzťahu k brannosti a k armáde (s. 11), pričom by som ho však nedatoval do roku 1938, ale už na skoršie obdobie.

Je na škodu veci, že v predloženom texte sa niektoré argumenty zbytočne opakujú, resp. že jednotlivé zápletky a argumenty sú občas štrukturované chaoticky. Pravdepodobne to súvisí s časovým tlakom, ktorý je neúprosným nepriateľom každého autora. Verím, že pre budúcnosť bude pre kolegu poučením, že takto náročné texty je dobré písať v predstihu, aby potom bol ešte dostatočný čas na vychytenie takýchto štruktúrálnych a argumentačných chybičiek.

Chcel by som požiadať kolegu ešte o dovysvetlenie týchto výrokov:

Pozn.č. 8 - Označení „československý národ“ používám ve významu označení všech občanů Československa bez rozdílu národnosti, náboženství nebo politické příslušnosti. – Okrem takého občianskeho nazerania, však nebola počas 1. ČSR problémom práve etnicizácia tohto termínu?

s. 39: „Ani po Mníchove nebola ČSR „takřka stoprocentním národním státem Čechů, Slováků a Rusínů.“ V tejto argumentácii autor zabúda napr. na maďarskú menšinu?

s. 41: „Nezapomínejme, že film byl natáčen v době, kdy se věřilo ve spojenecké smlouvy.“ – toto tvrdenie je potrebné zasadiť do kontextu.

s. 46: Čo presne znamená pre autora toto tvrdenie – „Mnichovský diktát je přítomen v českém prostoru i po téměř osmdesáti letech“?

Nie je argumentáciu na s. 18: „Československý stát tedy vznikl a byl budován podle mého soudu na několika pilířích - politická garnitura v čele s T. G. Masarykem, čechoslovakismus, demokracie, Versailleský mírový systém a konečně legionáři a formující se legionářská tradice vytvářející svébytnou exkluzivitu legionářského společenství“, příliš redundantná?

s. 58: „Chtěl bych čtenáře upozornit na fakt, že za legionářský mýtus můžeme dosadit slova jako vlastenectví či sebeobětování apod. Je třeba si uvědomit, že se dají tyto skutečnosti snadno zaměnit a mohou také leckdy splývat.“ Čo chcel tým autor povedať?

Na záver musím s poľutovaním konštatovať, že predložený text nie je vo viacerých rovinách dotiahnutým dielom. Napriek tomu, bakalársku prácu Davida Mláky odporúčam k obhajobe a verím, že kolega nám pri tejto príležitosti dá odpovede na mnohé otázky, ktoré aj mne pri čítaní jeho diela vystali.

V Prahe, 7.9.2016